

Libris.ro

Respect pentru oameni și cărți

LIDIA STĂNILOAE

CUVÂNT ÎNAINTE

GRĂDINILE PĂRINTELUI VICTORIN

Editura TRINITAS a Patriarhiei Române
București – 2018

CUPRINS

Cuvânt înainte

† DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române	5
--	---

Cuvânt de suflet

Dumitru Horia Ionescu	9
-----------------------------	---

GRĂDINILE NOI	17
UN SFÂNT NU NUMAI AL ARDEALULUI	31
GRĂDINILE PĂRINTELUI VICTORIN	47
MĂNĂSTIREA LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT	65
MĂNĂSTIREA PÂNGĂRAȚI	91
MĂNĂSTIREA BUCIUMENI	101
MĂNĂSTIREA HLINCEA	115
MĂNĂSTIREA „SFÂNTUL IOAN CASSIAN”	125
URMELE CREȘTINISMULUI PRIMAR ÎN DOBROGEA	135
PEȘTERA SFÂNTULUI ANDREI	151
MĂNĂSTIREA DERVENT	155
MĂNĂSTIREA CERNICA	165
MĂNĂSTIREA MOLDOVIȚA	195
MĂNĂSTIREA ARNOTA	205
MĂNĂSTIREA HUREZI	213

GRĂDINILE NOI

Aceste rânduri nu se referă numai la grădini mănăstirești. Nici numai la diverse mănăstiri, pe care unii le vizitează din curiozitate, alții din cucernicie, alții pur și simplu ca turiști, transportați cu autobuzele, sub pretexte mai mult sau mai puțin cuvioase.

Tradiția noastră monahală este profundă. Mentalitatea moștenită de sute de ani se răsfrânge în acceptarea unei aplecări către duhovnicie. În trecutul atât de zbuciumat, prezența mănăstirilor, a monahilor cu adevărat cuvioși au fost deseori singurul factor care ne-a ajutat să trecem peste fapte cumplite cu care puține alte popoare au fost încercate. Astăzi trăim în libertate, cum s-ar zice... Nu cumva e deseori o libertate prost înțeleasă? Să fie ea oare motivul pentru care, în momentul de față, se trece cu ușurință peste adevăratul sens al existenței? Din legătura profundă, deseori singura ce oferea eliberare sufletelor robite de atâtea încercări, deseori singura mângâiere în fața spaimelor și a deznădejzii pe care generațiile mai vechi le-au trăit, și pe care generațiile actuale cu greu și le pot

imagina, s-a dezvoltat din păcate un fel de „cucer-nicie de show”, asemănătoare unor manifestări din emisiuni distractive sau palpitate pe care ni le ser-vesc deseori media, conform mentalității contempo-rane. Nu e un secret pentru nimeni că ea presupune o superficialitate „occidentală”, „liberală”, „rafinat intelectuală”, cum vor s-o numească unii și alții. De remarcat că această atitudine de negare a tradiției autentic creștine, în spiritul căreia am trecut prin atâtea încercări, păstrându-ne caracterul și gândi-rea proprii, aparține unor indivizi cu proveniență incertă, pe care nu prea știm cum s-o definim, nu prea știm de cine și de ce este provocată, de unde provine, nu prea știm multe, prea multe, despre persoane care pretind a face o politică benefică pentru poporul nostru. Nici măcar asta nu e prea clar. Doar recompensele, care nu se prea știe de unde provin, sunt mai lămuritoare. Deși realita-tea existentă pretutindeni cere ca politicienii să nu aibă nimic de ascuns...

Odinioară, mentalul colectiv asocia monahis-mului, vieții ascetice, conotații profunde, grave. De aceea, se făcea economie în privința adresării apelativelor de „sfânt”, de „mare sfânt”. Nu li se acorda credit unora care pretindeau a face tot felul de minuni, atât în viață cât și după moarte, care își afirmau înrudirea cu prorocul Ilie. Dacă ar fi fost să adopte atitudinea contrară, ar fi urmat ca oamenii să stea cu ochii pe cer, așteptând căruța de foc trimisă ca să-l înalțe la cer pe respectivul „mare

Respect pentru oameni și cărți

duhovnic”. (În paranteză fie spus, această căruță n-a apărut niciodată, iar sfântul proaspăt proclamat folosea mijloace de circulație mai banale.) Oricum, afacerea cu autobuzele turistice e profitabilă, de ce să renunțe la ea firmele respective, după ce au investit atât de mult în ele? Există și destule publicații bine plătite care trimit corespondenți la sus-zisele obiective turistico-„sfințite” și care folosesc necazurile bieților oameni pentru a-și rotunji punga. În lumea noastră, afacerile primează, iar pseudo-sfințenia este o sursă inepuizabilă de venituri frumoșele. Este evident, asemenea „sfinți”, pe mormintele cărora unii se lasă de fumat (se poate închipui o minune mai mare?), nu aveau timp să se ocupe, modest, de grădini. Sfințenia trebuie să fie senzațională! Ne prosternăm în fața unor „sfinți” care s-au bătut cu pumnul în piept: „Uitați-vă ce sfânt sunt eu!” Da, am avut și din aceștia. De aceea organizăm „excursiile sfințite”, pseudo-pelerinaje care fac astăzi furori, care ne dau oarecum sentimentul de senzațional și care umplu buzunarele unor firme turistice, create anume.

Tot acest show bine organizat, bine finanțat, are și un sens primejdios, pe care nu-l intuiește majoritatea entuziaștilor de o naivitate care provoacă milă. Ba mai mult: el are un efect devastator, așa cum au intuit unele spirite lucide. El desfigurează, desființează dreapta credință, tradițiile ei echilibrate de dreaptă socoteală, cum spuneau Sfinții Părinți. Istoria cunoaște destule asemenea „elanuri” cu

consecințe grave, schisme, abateri de la drumul drept, sănătos, al adevăratei credințe. Câte asemenea fenomene eretice nu au încercat să distrugă adevărul religiei, așa cum a moștenit-o omenirea de la înaintașii ei! „Elanurile” falsei religiozități au făcut destule victime, au provocat abateri catastrofale. Este și această manipulare a unei false cucernicii o metodă foarte eficientă de a săpa la rădăcinile dreptei credințe. Dacă ne-am da osteneala să cercetăm istoria, am fi de-a dreptul speriați. Se știe bine, poți distruge mai greu credința unui popor negând-o. Calea cea mai eficace este deformarea ei. Și acest lucru se încearcă astăzi. Pentru că, după unii, e foarte util ca oamenii să lepede reala moralitate, credința tradițională, adevărată. Astfel, ei pot deveni mult mai ușor de manipulat, de atras în alte sfere de simpatii, de atitudini, de slujire a unor mentalități pe care el nu le-ar adopta niciodată în mod conștient...

Există o zicere, nu mai știi cui îi aparține, cum că e bine să-ți lași inima călăuzită de dragoste și deschidere, dar să nu uiți să iei și mintea cu tine...

Călugării adevărați, conștienți că sfințenia e smerită, că drumul spre rai este cel al unor suflete care nu țin să provoace senzații tari, îi învață, prin propriul exemplu, pe oameni că Dumnezeu le-a lăsat această lume plină de frumusețe ca s-o îndrăgească și s-o îmbunătățească, dând dovadă în acest sens de hărnicie și de tragere de inimă, așa ca Părintele Victorin de la mănăstirea Sihăstria. Ca mulți alți călugări asemenea lui, iubea oamenii,

Respect pentru oameni și cărți

arăându-le că drumul spre fericirea eternă este cel al firescului, al bunătății, al înțelegerii pentru frații lor. Și avea și certitudinea lumii de dincolo, unde toate aceste aspirații devin realitate, o realitate dincolo de ceea ce putem noi înțelege, cu mijloacele imanenței noastre.

Kierkegaard povestește că, în apropierea unui sat danez, unde tocmai poposise un circ, a izbucnit cândva un incendiu puternic. Circarii nu l-au putut stinge. Speriat, directorul l-a trimis pe clown în sat ca să-i anunțe pe oameni și să le ceară ajutorul, mai ales că focul amenința să se extindă și asupra satului. Dar sătenii, vâzându-l pe clown în îmbrăcămintea lui, izbucnesc în râs crezând că e o farsă și-l aplaudă cu veselie. Oricât încearcă acesta să îi convingă de adevărul tragic, să înțeleagă că nu e vorba de spectacol, nu reușește. Cu cât insistă mai mult, cu atât sătenii râd mai tare și-l aplaudă mai furtunos, convinși că e vorba de o reclamă pentru spectacolul circului. În scurtă vreme, incendiul a cuprins și satul, distrugând totul: atât circul, cât și casele oamenilor.

S-a relatat deseori această povestire, căreia i s-au atribuit semnificații foarte realiste. Pe bună dreptate. Ea este o alegorie tragică a realității zilelor noastre. Poate că filozoful și teologul danez a intuit evoluția omenirii, evoluție căreia, în acest secol, i s-a

imprimat un curs mult diferit de cel înregistrat în secolele anterioare. Cu un dram de onestitate, trebuie să recunoaștem că trăim o catastrofă generală, chiar dacă ne lăudăm cu tot felul de găselnițe, pe care le considerăm semne de progres. Ce se întâmplă cu mentalitatea omenirii? Cu apetitul ei pentru dezmăț, pe care îl socotim drept manifestare a libertății, slăvindu-l ca „lipsă de prejudecăți” sau capacitate de a ne adapta „cuceririlor inteligenței noastre”. Oare chiar așa să fie? Oare n-ar trebui să ne sperie ceea ce vedem în jurul nostru? Incendiul s-a extins și a cuprins satul nostru, lumea noastră. Pe cei ce încearcă să ne prevină, îi considerăm a fi niște clovni hilari. Nu trebuie luați în serios. Îi aplaudăm în derâdere, ne batem joc de ei! Sunt spirite simple, care încă mai cred într-o Ființă Superioară și nu în atotputernicia omului. Și ne facem că uităm cât de limitată este puterea noastră. Ce putem, în definitiv? Inventăm mașini de spălat, computere cu care aflăm tot ce vrem, fără să ne batem capul, automobile din ce în ce mai rapide, care distrug puritatea aerului, și pe care apoi tot noi ne străduim să le înlocuim cu altele și mai rapide, și mai dăunătoare. Ne lăudăm că ne apărăm sănătatea cu mijloace fără greș, care însă pe de o parte vindecă organele bolnave, pe de alta le îmbolnăvesc pe cele sănătoase... Cu toată aroganța noastră, suntem triști și neliniștiți, pentru că „atotputernicia noastră” nu ne aduce bucurie... Și apoi? Atingem veșnicia, ne-o putem oferi noi înșine, ca pe dovada definitivă a superiorității noastre? Nu, din

Respect pentru oameni și cărți

păcate, vremurile noastre nu se caracterizează prin evenimente care să fie justificate inteligent sau logic. Și care vor fi consecințele?

Oamenii părăsesc o mentalitate firească, clădită pe stâlpii buneii cuviințe, ai generozității, ai normalității potrivite vârstei, educației, tradiției, pentru a se scufunda în mocirla prostului gust, a josniciei, a atitudinilor care, în cel mai fericit caz, ar trebui să provoace un zâmbet ironic. Am scos din vocabularul nostru cuvinte unice pe care le-am învățat de la predecesorii noștri: „așa se cuvine”, „așa se cade”...

Zilele trecute, am văzut la televizor un interviu referitor la faimoasa zi a Sfântului Valentin. Am importat moda acesteia, în dorința de a fi cât mai „occidentali”. Nu e cumva o notă proastă dată relațiilor dintre oameni? E nevoie oare de o zi dedicată anume iubirii? N-ar trebui ca în toate zilele vieții noastre să ne gândim cu afecțiune la cei despre care spunem că ne sunt dragi? Să-i avem totdeauna în minte? Să-i purtăm totdeauna în inimă? Să-i sprijinim, să-i ajutăm, să fim prezenți pentru ei în toate împrejurările? Să fie toate zilele vieții noastre „zile ale Sfântului Valentin”? Reporterul întrebese o femeie în vârstă ce părere are despre această „zi de sărbătoare” și m-a uimit atitudinea ei belicoasă. Împreună cu soțul ei („două jucării stricate”, cum spune atât de plastic și de trist poetul), ea tuna și fulgera împotriva faptului că nici media, nici Biserica nu se implică într-o celebrare a

zilei Sfântului Valentin, ca zi a proslăvirii relațiilor sexuale. Pentru că, spunea ea, asta e semnificația acestei zile: celebrarea relațiilor sexuale. Ele sunt singura formă adevărată de relații interumane. Să le fie rușine tuturor celor care nu sunt adepți ai acestei dovezi de modernitate și rafinament! Ce sunt alea credință în dragoste, sentimente durabile care învăluie persoana iubită mergând până la sacrificiu, la uitarea de sine pentru ea? Să le fie rușine popilor că vorbesc de sentimente profunde, definitive, și nu proslăvesc erotismul, aventura, plăcerea de a experimenta parteneri noi... Nu, n-am răs, mi-a venit să plâng.

Incendiul din povestea lui Kierkegaard... Iată realitatea pe care am adoptat-o: incendiul care ne pustiește sufletul, pe care nu-l recunoaștem, nu admitem că el cuprinde lumea noastră incapabilă să înțeleagă că se îndreaptă spre distrugere spirituală. Și atunci, se pune întrebarea: de ce oare? Este firesc, omenește, să ne construim o asemenea lume a mizeriei spirituale? Să acceptăm incendiul care se extinde inevitabil?

Nimic nu poate depăși puterea imaginației slujită de cuvântul scris. Orice încercare de-a preschimba imaginile sugerate de acesta eșuează, dezamăgește. Eventual, surprinde. Materializarea îngroasă liniile, preschimbă imaterialitatea, prin a cărei transparență te apropii de un dincolo numai al tău, în contururi apăsată, precise, imobile. Rare sunt acele frânturi de realitate care își păstrează farmecul.